

 Література

- Голомшток А. Е. Выбор профессии и воспитание личности школьника – воспитательная концепция профессиональной ориентации / А. Е. Голомшток. – М. : Просвещение, 1979. – С. 35–41.
- Горпинюк В. Соціальне замовлення – гуманне, демократичне мислення // Рідна школа. – 1998. – №3 (820).
- Каліночка Ю. М. Здійснення науково-методичного супроводу впровадження профільного навчання в умовах освітнього округу / Ю. М. Каліночка // Педагогічний дискурс. – 2010. – №8. – С. 89.
- Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов. – М. : Просвещение, 1989. – С. 203–207.
- Ковалев А. П. Педагогические системы: оценка текущего состояния и управление: учеб. пособие. / А. П. Ковалев. – Харьков : ХГУ, 1990. – 156 с.
- Лист Міністерства освіти і науки України від 28.10.02 р. №1/9-472 «Про застосування Закону України «Про загальну середню освіту» щодо розширення мережі та організації навчально-виховного процесу у гімназіях, ліцеях, колегіумах» // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – К. : Педагогічна преса, 2002. – №24. – 32 с.
- Михед П. Педагогічний вуз у регіональній культурно-освітній моделі // Рідна школа. – 1996. – №9.
- Ничкало Н. На порозі нового тисячоліття / Н. Ничкало // Рідна школа. – 1998. – №3 (820).
- Ніколаєнко С. До питання формування комплексної законодавчої бази у сфері освіти // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 2–3 (41–42).
- Плотніков П. Педагогічні дослідження соціально-ціннісних орієнтацій учнівської молоді промислового регіону в процесі її соціалізації // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 4 (43).
- Самодрин А. П. Профільне навчання в середній школі. – Кременчук, 2004. – 384 с.
- Стрекозин В. П. Актуальні питання подальшого удосконалення уроку / В. П. Стрекозин. – М., 1996.
- Титаренко Т. Рання молодість: проблеми смислотворення, подальше професійне й життєве самовизначення // Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: підручник – Вид. 2-е, стереотип. – К. : Либідь, 2001. – 536 с.
- Угвіненко Т. Методичне забезпечення аграрної освіти: стан та проблеми / Т. Угвіненко. // Рідна школа. – 1998. – №3 (820).
- Шиян Н. Особливості навчального процесу загальноосвітньої школи сільської місцевості / Н. Шиян // Імідж сучасного педагога. – 2004. – № 2–3 (41–42).

УДК 37.07

Надія Мельник

ОСНОВНІ НАПРЯМИ, ВИДИ ТА ФОРМИ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В ОСВІТНЬОМУ ОКРУЗІ

A Розглядаються основні напрями, види та форми управління в освітньому окрузі, реалізація яких дозволяє створити послідовну, багатоступеневу систему надання якісних освітніх послуг, забезпечити ефективну реалізацію наступності у формуванні особистості, розвитку обдарованості, професійному самовизначенні.

Ключові слова: освітній округ, суб'єкти освітнього округу, мережева взаємодія, державно-громадське управління, допрофільна підготовка та профільне навчання, інклюзивна освіта.

Надежда Мельник. Основные направления, виды и формы управления организационно-педагогической деятельностью в образовательном округе.

A Рассматриваются основные направления, виды и формы управления в образовательном округе, реализация которых позволяет создать последовательную, многоступенчатую систему предоставления качественных образовательных услуг, обеспечить эффективную реализацию преемственности в формировании личности, развития одарённости, профессиональном самоопределении.

Ключевые слова: образовательный округ, субъекты образовательного округа, сетевое взаимодействие, государственно-общественное управление, допрофильная подготовка и профильное обучение, инклюзивное образование.

Nadiya Mel'nyk. Main types, kinds and forms managing organizational and pedagogical activities in educational district.

S The article outlines the main directions, types, and forms of activity management in the educational district those implementation allows to create a consistent, multi-level system providing quality educational services to ensure effective implementation of succession in the formation of personality, talent development, professional selfdetermination.

Key words: educational district, subjects of educational district, networking, state & public administration, preprofile and profile training, inclusive education.

Актуальність дослідження і постановка проблеми.

Освітній округ як добровільне об'єднання навчальних закладів у межах певної адміністративно-територіальної одиниці покликаний забезпечити досягнення таких освітніх результатів, які б відповідали цілям розвитку особистості й сучасним вимогам суспільства. В освітньому окрузі забезпечується кооперація діяльності різноманітних навчальних закладів, оптимальне використання їхніх матеріально-технічних, фінансових і кадрових ресурсів, формується цілісна освітня система, яка дозволяє розвивати індивідуальні здібності кожної особистості. Здобуваючи освіту в навчальних закладах за місцем проживання, дитина може відвідувати заняття з поглибленого вивчення окремих предметів в опорному навчальному закладі та брати участь в освітніх, спортивних, культурних програмах інших установ, що входять до складу освітнього округу.

Освітній округ у сучасних умовах – шлях до якісної освіти, оскільки дозволяє створити послідовну, багатоступеневу систему надання якісних освітніх послуг. Це потребує чіткого визначення основних напрямів, видів і форм управління організаційно-педагогічною діяльністю в окрузі.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми організації й діяльності освітніх округів у контексті оптимізації мережі ЗНЗ розкриті в працях Д. Дейкуна, Д. Дзвінчука, Ю. Луковенка, А. Мазака, І. Осадчого, О. Пастовенського, В. Паламарчука, В. Проскуніна, С. Сологуба та Л. Юрчук.

Мета статті – окреслити основні напрями, види та форми управління організаційно-педагогічною діяльністю освітнього округу в сучасних умовах, мережеву взаємодію навчальних закладів – суб'єктів освітнього округу.

Виклад основного матеріалу. В умовах освітнього округу збільшуються можливості дошкільної освіти щодо раннього розвитку особистості, виявлення обдарованості, задатків, сприяння формуванню здібностей, талантів на основі компетентнісного та особистісно зорієнтованого підходів і створення розвивального середовища.

У загальній середній освіті можливо переглянути зміст, здійснити реальну профілізацію, оптимальну інтеграцію та диференціацію, індивідуалізацію та інформатизацію, належне навчально-методичне забезпечення, запровадити інновацій-

ні педагогічні технології, моніторингові та оцінювальні методики, в тому числі підвищити результати зовнішнього незалежного оцінювання учнів. Особлива роль у діяльності округу відводиться позашкільній освіті, що виконує незамінну роль у розвитку індивідуальних якостей учнів і є особливо значимою в умовах нових суспільних національних і глобальних відносин. Значно повніше можна реалізувати мету й основні завдання інклюзивної освіти, яка все вагомніше заявляє про себе і потребує особливої уваги. В окружній мережі є можливість спрямувати професійно-технічну освіту на збільшення показників варіативності освіти, можливостей вибору учнями і студентами власних способів діяльності, підготовку їх до виходу на регіональний ринок праці.

У вітчизняній освіті спостерігається порушення балансу між загальноосвітньою, професійно-технічною та вищою освітою, тому освітній округ дає можливість модернізувати зміст, структуру і якість підготовки робітників і фахівців відповідно до потреб і очікувань громадян, роботодавців, суспільства в цілому.

Пріоритетними напрямками управління організаційно-педагогічною діяльністю в освітніх округах визначаємо: створення системи державно-громадського управління розвитком освіти; створення умов для якісної освіти, реалізації допрофільної підготовки та профільного навчання в старшій школі, професійної орієнтації; розвиток системи безперервної освіти, модернізацію системи науково-методичної роботи з метою безперервного професійного розвитку і саморозвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників; інформатизацію і комп'ютеризацію освіти, формування комп'ютерно зорієнтованого окружного навчального середовища; створення єдиного розвивального навчально-виховного середовища в умовах освітнього округу; збереження й зміцнення здоров'я учасників навчально-виховного процесу, забезпечення безпеки особистості; виховання моральної особистості, громадянства, ініціативного й відповідального працівника в освітньому і соціальному середовищах; психологічний супровід розвитку особистості педагога та учня (студента) в системі освітнього округу; вдосконалення системи роботи з обдарованою молоддю; створення умов для здобуття освіти осіб з особливими потребами; підготовку дітей дошкільного віку до вступу до школи, соціальний патронат дітей, які

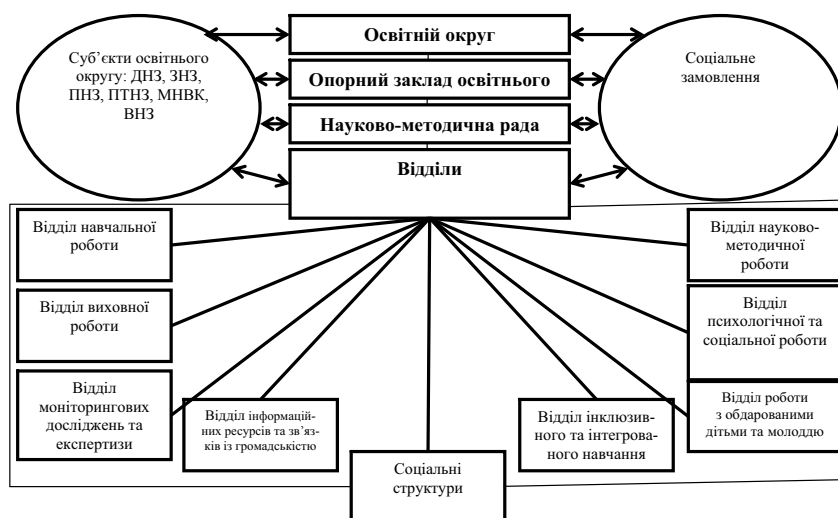
не мають можливості відвідувати дошкільні навчальні заклади; моніторинг освітнього середовища округу; мережеву взаємодію навчальних закладів і закладів культури, фізичної культури і спорту, підприємств і громадських організацій як суб'єктів округу; координацію зусиль різних соціально-освітніх структур і громадських організацій щодо здійснення єдиної освітньої політики та забезпечення ефективної соціалізації підростаючого покоління.

Ці дані завдання визначені відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України, якою передбачено, що сучасна система управління сферою освіти має розвиватись як державно-громадська і враховувати регіональні особливості, тенденції до зростання автономії навчальних закладів, конкурентоспроможності освітніх послуг. У розд. X, п. 23 вказано, що модернізація управління освітою, в першу чергу, передбачає його децентралізацію, перерозподіл функцій і повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та навчальними закладами [4].

Створення системи державно-громадського управління розвитком освіти – один із основних напрямів освітнього округу, що забезпечує цілеспрямованість, організованість, ефективне функціонування і розвиток опорного закладу та навчальних закладів як суб'єктів округу на території певної адміністративно-територіальної одиниці для надання повноти послуг дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, а в окремих випадках – і вищої освіти.

Напрями діяльності в освітньому окрузі, в тому числі напрями диференціації (профілі навчання) дозвілєвої діяльності, визначаються органом управління освітою з урахуванням пропозицій суб'єктів округу, перспектив соціально-економічного розвитку території, демографічної ситуації, освітніх потреб населення та за погодженням з органами, до сфери управління яких вони належать [7].

Для ефективного управління освітнім округом, спрямованого на створення умов для здобуття якісної освіти, забезпечення всебічного розвитку особистості, створюються відділи, їхню роботу координує науково-методична (методична) рада округу, діяльність якої організовується відповідно до розробленого положення (рис. 1):

➔ Рис. 1. Відділи освітнього округу

Відділ навчальної роботи координує педагогічний процес для забезпечення наступності між дошкільною, початковою, базовою, загальною, професійною та вищою освітою, пріоритетним напрямом якого є реалізація допрофільної підготовки та профільного навчання в старшій школі, яке у Національній доктрині розвитку освіти в Україні визначене одним із шляхів забезпечення рівного доступу дітей до освіти [6].

Реалізація профільного навчання дозволить досягнути нової, сучасної якості освіти, сполучити потреби суспільства і можливості навчальних закладів, створити умови для рівного доступу до якісної освіти учням і студентам різних категорій відповідно до їхніх нахилів і потреб. Воно має бути спрямоване на радикальну диференціацію та індивідуалізацію навчання старшокласників шляхом певних змін у структурі, змісті та організації освітнього процесу з урахуванням пізнавальних і професійних інтересів і намірів учнів (студентів) щодо наступного продовження освіти, підсилення орієнтації освіти на життєве та професійне самовизначення особистості в умовах ринку праці та професій. Філософська ідея технології профільного навчання має яскраво виражену прагматичну спрямованість на соціально-трудове становлення учнів із наближеністю до реалізації принципу дитиноцентризму [8].

Ефективність організації профільного навчання в освітньому окрузі визначається широтою вибору профілів і неформальним підходом до організації навчання учнів за обраними профілями. Коли допрофільна підготовка та профільне навчання забезпечуватимуться на базі опорного закладу, предмети можуть викладатися як педагогічними працівниками опорного закладу, так і викладачами навчальних закладів — суб'єктів округу. Для проведення факультативних занять, курсів за вибором, занять у спортивних гуртках і спортивних секціях можуть залучатися працівники закладів культури, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту на договірних умовах відповідно до законодавства [7]. Усе це не завжди можна забезпечити в умовах окремого навчального закладу, оскільки в сільських регіонах немає сучасної інфраструктури, що могла б задовольнити запити кожної дитини; сільські школи в основному малокомплектні і тому однопрофільні, тобто фактично учень позбавлений можливості вибирати профіль, який йому до вподоби.

Профільне навчання вимагає створення в умовах освітнього округу нових організаційних та кадрових структур, суттєвих матеріальних витрат для облаштування навчальної бази, перебудови методичної роботи з педагогічними працівниками для розширення навчально-методичного різноманітного забезпечення навчального процесу, ефективного використання наявної бази навчальних закладів в умовах освітнього округу тощо. Профільна школа передбачає практичну спрямованість освіти, подолання відірваності знань від реального життя, посилення прикладного аспекту знань, необхідність вивчення предмета в тісному зв'язку з потребами

практики, науки і техніки. Реалізація цих завдань можлива насамперед в окрузі, оскільки є можливість профорієнтаційної, допрофесійної та професійної підготовки старшокласників в умовах міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, тісної співпраці з ВНЗ, закладами культури, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту на договірних умовах відповідно до законодавства. Є можливість підсилити предмети природничо-математичного напрямку, знання з яких є фундаментальними, системоутворюючими та методологічно значущими.

В управлінні окружним педагогічним процесом важлива увага має бути спрямована на появу, крім профільної, таких навчальних систем, як кредитно-модульна, ступенева, розвивальна, особистісно зорієнтована тощо. При цьому акцент варто зробити на зростанні інноваційного компонента в змісті, формах і методах навчання (нові курси за вибором, дистанційне навчання, інтерактивні форми і методи навчання, у т. ч. комп'ютерні й комунікаційні), впровадження педагогічних інновацій, які дозволяють перейти від передачі знань до розвитку навчальних і соціальних компетенцій учнів і студентів, зростання ролі комп'ютерних і телекомунікаційних технологій в управлінні педагогічним процесом.

Відділ моніторингових досліджень та експертизи спрямовує свою діяльність на вивчення стану профільного навчання, якості дошкільної та позашкільної освіти, готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності, рівня їхньої професійної компетентності, адаптації молодого вчителя до професійної діяльності тощо.

В освітньому окрузі доречно проводити: внутрішній моніторинг – самооцінку та самоконтроль педагогічного окружного процесу; зовнішній контроль – дослідження якості освіти суб'єктів освітнього округу (дошкільні, загальноосвітні, позашкільні, професійно-технічні і вищі навчальні заклади); моніторинг оцінки ефективності діяльності освітнього округу; експертизу ефективності управління організаційно-педагогічною діяльністю; прийняття ефективних управлінських рішень із метою підвищення якості управління діяльності округу.

Експертизі може піддаватися навчально-пізнавальна діяльність учнів, професійно-педагогічна діяльність, внутрішньошкільне та внутрішньоокружне управління, навчальний процес, виховна робота, діяльність навчального закладу, інноваційна діяльність [3].

Відділ науково-методичної роботи спрямовує діяльність на розвиток системи ступеневої, безперервної освіти, на оновлення змісту і форм роботи з педагогічними працівниками.

Безперервності освіти можна досягти шляхом забезпечення наступності змісту та координації навчально-виховної діяльності на різних рівнях освіти, що функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку громадян для можливого переходу на наступні рівні; організації навчання відповідно до потреб розвитку особистості і ринку пра-

ці на базі професійно-технічних і вищих навчальних закладів, забезпечення зв'язку між загальною середньою, професійно-технічною, вищою й післядипломною освітою. Існуюча мережа сьогодні не повноцінно забезпечує вертикальну і горизонтальну структури для безперервної освіти через низький відсоток охоплення дітей дошкільною освітою, профільним навчанням, недостатню потужність закладів позашкільної освіти, недостатнє фінансування професійно-технічної освіти, зниження якості вищої освіти, відсутній зв'язок різних рівнів освіти, посилюється значущість створення і функціонування освітніх округів, створення в них умов для такої освіти. Для цього недостатньо співпраці лише між навчальними закладами в умовах освітнього округу, її потрібно налагоджувати з владними структурами, центрами зайнятості, відповідними науковими, бізнесовими і громадськими організаціями. У цій системі має бути чіткий механізм управління, постійний моніторинг якості розвитку, взаємодія освіти, підприємництва і соціальної політики в аспекті, що розглядається [1]. Такий підхід до організації навчання в умовах освітнього округу стане продуктивним для реалізації ступеневої освіти, розвитку системи безперервної освіти. Для підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних педагогічних і науково-педагогічних працівників необхідно запровадити систему вивчення й оволодіння освітніми інноваціями (розвивальне, особистісно зорієнтоване, кооперативне, проектне навчання, навчання через практику), впровадження інтерактивних форм навчання, комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, дистанційного навчання.

У концепції та програмі розвитку освітнього округу необхідно визначити стратегію модернізації методичної служби, спрямовану на професійний розвиток педагогічних працівників в умовах компетентісно зорієнтованої парадигми, працювати над створенням єдиного соціального інформаційно-освітнього середовища, який забезпечуватиме можливість професійного росту кожному педагогу, відпрацьовувати і запроваджувати модель підвищення фахової майстерності, побудовану на засадах модульно-диференційованого підходу. Працюючи над створенням такої моделі, керівникам структурних методичних підрозділів освітнього округу необхідно здійснити низку діагностичних досліджень, які дозволять отримати інформацію про науково-методичне забезпечення й організаційно-педагогічні умови професійної діяльності, з'ясувати рівень задоволеності педагогічних працівників змістом методичної роботи, виокремити чинники професійного зростання, що допоможе у доборі форм і змісту навчання в міжтестастійний період в умовах освітнього округу.

Серед шляхів модернізації професійного розвитку педагога в умовах функціонування освітнього округу: розроблення та апробація мобільної моделі підвищення кваліфікації педагогічних працівників в умовах освітнього округу, використання модульної системи на основі інтерактивних форм і методів навчання до-

рослих, створення електронних бібліотечних і ресурсних фондів, баз і банків даних, залучення педагогічних працівників до участі в інноваційних проектах, планування методичної роботи з педагогами відповідно до рівнів педагогічної творчості (інформаційно-відтворювальний, адаптивно-прогностичний, раціоналізаторський, науково-дослідницький, креативно-прогностичний), що забезпечить диференціацію роботи з педагогами освітнього округу, залучення нових освітніх структур (консалтингових, моніторингових, маркетингових, психологічних) [2].

Серед нових форм роботи з педагогічними працівниками в окрузі – авторська творча майстерня вчителя, школа технологічної майстерності, школа прогностичних досліджень, тренінг-клуб та тренінг-центр, творча лабораторія педагога, центр розвитку методичного складу, тимчасовий науково-дослідницький колектив, червневі студії, веберенції, вебінари, відеомости, які не дублюватимуть шкільні.

Удосконалити професійну майстерність педагогів в умовах кожного освітнього округу можливо за умови використання інтернет-технологій, зокрема, через веберенції, вебінари, форуми, електронну пошту, електронні банки даних, висвітлення досвіду роботи в електронному вигляді на web-сторінках окружного освітнього сайту та порталу. Інформатизований інноваційний освітній простір спонукає методичні служби до збагачення та оновлення форм методичної роботи в освітніх округах, створення варіативного, поліфункціонального науково-методичного окружного середовища, що забезпечить умови розкриття творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу, збагачення їхнього професійного досвіду.

Пріоритетним напрямом управління організаційно-педагогічною діяльністю в освітніх округах є інформатизація і комп'ютеризація освіти, формування комп'ютерно зорієнтованого окружного навчального середовища. Рада округу має ініціювати створення умов для застосування електронних ресурсів і надання послуг у педагогічному процесі, створення розгалуженої мережі інформаційно-методичних центрів, системи дистанційного навчання в опорному закладі, що незалежно від місцезнаходження і соціального статусу допоможе отримати доступ до нових засобів навчання і навчальних програм, оскільки немає можливості отримати певні освітні послуги у своєму навчальному закладі. Технології дистанційного навчання в умовах округу допоможуть передусім у наданні спеціальної і додаткової освіти дітям і дорослим із вадами фізичного або психічного розвитку, у підготовці обдарованої молоді (інтернет-олімпіади, конкурси, змагання), у наданні професійної освіти дорослому населенню.

Із метою забезпечення гармонійного фізичного, психічного, культурного й духовного розвитку особистості потребує уваги такий напрям управління діяльністю в окрузі, як збереження й зміцнення здоров'я учасників навчально-виховного процесу, забезпечення їхньої безпеки. Ефективне досягнення цілей щодо

збереження і розвитку здоров'я учнів і студентів, забезпечення їхньої безпеки можливе в освітньому окрузі лише за умови узгоджених дій усіх суб'єктів округу та громадських організацій.

Нового змісту набуває соціально-психологічний супровід сільських шкіл, створення та ефективного функціонування мобільних соціально-психологічних пунктів (МСПП) освітніх округів, пріоритетними напрямками яких є консультативно-методична допомога, просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в навчальних закладах і сім'ях; індивідуальна робота з дітьми та учнями (діагностика, корекція, реабілітація, профілактика, прогностика). У роботі спеціалістів мобільних соціально-психологічних пунктів важливе місце має зайняти вирішення соціальних проблем: соціально-психологічний супровід сімей, які опинилися у кризових ситуаціях, просвітницька робота з батьками; створення умов для соціально-психологічного комфорту і безпеки дітей, реалізація їхнього права на рівний доступ до якісного навчання та задоволення потреб [5]. У кожному освітньому окрузі мають бути укладені соціальні паспорти, банки даних різних категорій сімей, банки даних про всіх неповнолітніх, які перебувають у складних соціальних умовах і потребують особливої уваги та захисту, та дітей, які мають вади у психофізичному розвитку, а також дітей "групи ризику" та дітей соціально вразливих категорій.

Із метою створення умов для розвитку обдарованих дітей і молоді в окрузі на базі опорного закладу створюють консультативні пункти та ресурсні центри, векторами діяльності яких є предметно-методичний, моніторинговий, маркетинговий, експертний, консалтинговий та інформаційно-методичний сервіс.

Формування освітніх мереж на чолі з ресурсними центрами в освітньому окрузі дозволить оновити управлінський інструментарій, вибудувати нові системи професійного розвитку педагогічних кадрів, раціонально використовувати інтегровані ресурси закладів освіти.

Для організації та координації роботи з дітьми з особливими освітніми потребами створюється відповідний відділ, оскільки впровадження інклюзивного навчання повинно стати пріоритетним напрямом діяльності округу. В опорному закладі повинні функ-

ціонувати кабінети інтерактивних освітніх, медичних, корекційно-компенсаторних технологій, професійного самовизначення, фізичної реабілітації, лікувальної фізичної культури [1].

Є потреба в облаштуванні навчальних майстерень, здійсненні якісної професійної підготовки дітей із різними порушеннями психофізичного розвитку, наданні кваліфікованої спеціалізованої корекційної допомоги, у т. ч. й асистентом учителя, який володіє корекційно-компенсаторними технологіями, здійснює превентивне й корекційне сприяння, надає психологічні і корекційні послуги. Для надання якісних освітніх послуг необхідно налагодити тісну співпрацю дефектолога-консультанта, асистента вчителя, практичного психолога, медичного працівника, соціального педагога.

Висновок. Реалізація вказаних напрямів, видів і форм управління організаційно-педагогічною діяльністю в освітньому окрузі, функціонування різних навчальних закладів в умовах освітнього округу створює умови для забезпечення підготовки учнів до адекватного сприймання соціальних норм подальшого дорослого життя, а також підготовки до майбутньої адаптації, зокрема, до мінливості ринку праці й соціальних трансформацій, до опановування різними соціокультурними нормативами інтерактивних сфер людської діяльності.

Послідовна, багатоступенева система надання якісних освітніх послуг, урізноманітнення, активізація та вдосконалення мережевої взаємодії навчальних закладів в умовах освітнього округу забезпечує ефективну реалізацію наступності у формуванні особистості, розвитку обдарованості, професійного самовизначення незалежно від місця її проживання.

Література

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кремени. – К., 2009. – С. 58.
2. Віднічук М. А. Науково-методичне забезпечення діяльності освітніх округів в умовах реформування освітньої галузі. Тематична збірка праць / М. А. Віднічук, Н. А. Мельник / за заг. ред. В. В. Олійника. – Рівне : ПП Лапсюк, 2012. – 268 с.
3. Касьянова О. М. Педагогічна експертиза розвитку загальної середньої освіти регіону : теоретичний і технологічний аспекти : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.06 / О. М. Касьянова. – К., 2012. – С. 199–216.
4. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи) / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2003. – 216 с.
5. Лист МОНУ Про мобільний соціально-психологічний пункт освітнього округу №1/9-48 від 28.01.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>
6. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
7. Положення про освітній округ, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 777 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/777-2010-%D0%BF>
8. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : В 2 т. Т. 1 / Г. К. Селевко – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с. – (Серия «Энциклопедия образовательных технологий»).